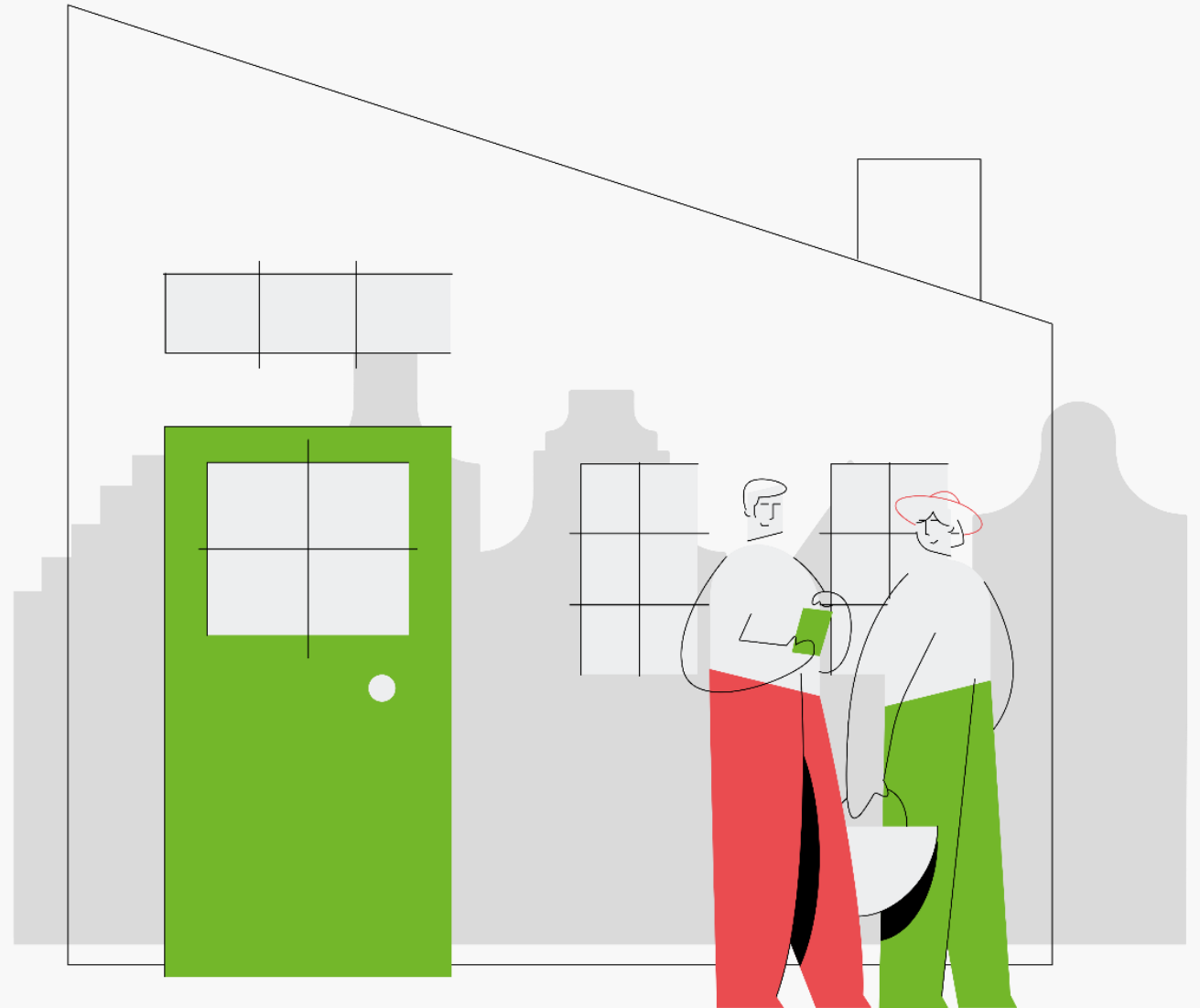

Raadsbijeenkomst 11 juni 2024

Visie op wonen, welzijn en zorg

Gemeente Westerveld

Inhoud

1. Informatie voor de raadsbijeenkomst (p. 3-4)
2. Extra achtergrondinformatie wonen, welzijn, zorg in Westerveld (p. 5-12)

Raadsbijeenkomst 11 juni 2024

Tijdens de Raadsvergadering op 11 juni a.s. informeren wij u over de stand van zaken van de woonzorgvisie. We gaan kort in op de belangrijkste opgaven en lichten toe hoe hier door partners naar wordt gekeken. Ook willen we graag met u in gesprek over een aantal dilemma's of stellingen. Op die manier willen we input ophalen over prioriteiten die bepalend zijn voor de woonzorgvisie.

Inleiding

We staan voor een aantal grote uitdagingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Zo hebben we niet alleen te maken met een groei van de groep ouderen in de gemeente, maar ook met een aanzienlijke stijging van het aantal 'oudere ouderen'. Tegelijkertijd staat de zorg onder druk, onder andere door grote personeelstekorten. Om zorg en ondersteuning ook in de toekomst bereikbaar en betaalbaar te houden voor de mensen die het echt nodig hebben, sluiten we aan bij de richting die is ingezet in landelijk beleid: *zelfstandig als het kan, thuis als het kan, digitaal als het kan*.

Naast de groei van de groep thuiswonende ouderen zien we ook een groeiende groep jongere mensen met een ondersteuningsvraag in onze wijken en kernen. Dat heeft onder meer te maken met de verschuiving van beschermd wonen naar beschermd thuis. Het is voor alle aandachtsgroepen van groot belang dat er een woon- en zorgomgeving is, waarin mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen op een plek waar ze zich thuis voelen.

De ontwikkelingen vragen iets (anders) van een deel van onze woningen, van de woonomgeving en van de organisatie van de zorg en ondersteuning. Om daar de juiste keuzes in te maken en een koers uit te zetten richting 2030, werken we aan een woonzorgvisie. We betrekken hierbij de woningcorporaties, zorgpartijen, welzijnsorganisaties en vertegenwoordigers uit de dorpen, omdat we voor gezamenlijke opgaven staan en we deze niet alleen als gemeente het hoofd kunnen bieden.

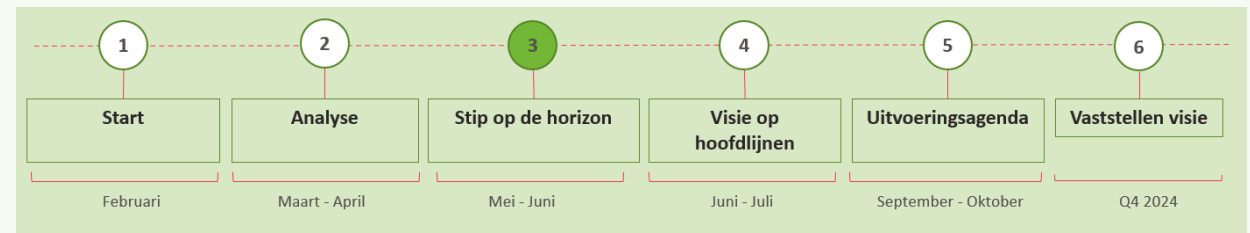
Werken aan een visie

De afgelopen periode is voorwerk verricht voor de visie op basis van de analyse van wat er speelt in Westerveld. Op pagina's 5 – 12 treft u de kernopgaven wonen, welzijn en zorg voor Westerveld. Dit vormt een belangrijke basis voor de verdere uitwerking van de visie. Er is al veel beleid en er zijn al veel goede dingen in gang gezet op het gebied van wonen, welzijn en zorg. De woonzorgvisie moet dan ook worden gezien als een soort kapstok, op basis waarvan we willen komen tot afspraken met onze samenwerkingspartners over wat we nog meer of juist anders willen doen de komende jaren. Op 27 mei heeft een stakeholdersbijeenkomst plaatsgevonden voor de woningcorporatie, zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en dorpsraden. Met hen gingen we hierover in gesprek. Samenwerking met onze partners is essentieel om de visie verder inhoud én uitvoering te geven.

Planning

Na de stakeholders- en raadsbijeenkomst hebben we alle benodigde input voor de woonzorgvisie opgehaald. In de zomerperiode wordt de visie verder uitgewerkt. Daarna gaan we aan de slag met het opstellen van de uitvoeringsagenda. Naast een visie en ambitie is ook een realistische aanpak nodig. De visie wordt in Q4 2024 aan uw raad ter vaststelling voorgelegd.

Doel van de uitvoeringsagenda is het bepalen wat de benodigde acties zijn voor de komende jaren om ervoor te zorgen dat ouderen en aandachtsgroepen zo goed mogelijk zelfstandig kunnen (blijven) wonen en de ondersteuning of zorg kunnen ontvangen die nodig is. Belangrijke vragen daarbij zijn: Welke speerpunten pakken we met prioriteit op? Wat kunnen partijen concreet bijdragen? Wat is het tijdspad? Hoe geven we de samenwerking verder vorm? Welke beïnvloedingsmogelijkheden en instrumenten heeft de gemeente?

Raadsbijeenkomst 11 juni 2024

Het liefst willen we overal voor iedereen passende woonruimte in een passende omgeving met de juiste zorg of ondersteuning. Maar personele krapte en financiële tekorten nopen tot het maken van keuzes. Daarom benoemen we hieronder een aantal speerpunten met de vraag aan u of dit een wens of een must is: om prioriteit aan te kunnen brengen in de woonzorgvisie.

Voorzet thema's woonzorgvisie

Op basis van de analyse van de opgaven en beleidsdocumenten stellen wij een aantal thema's voor:

- Toekomstbestendige zorg
- Passende woning
- Vitale leefomgeving

Wij willen graag met u in gesprek over deze thema's en de speerpunten die centraal zouden moeten staan: wat moet met prioriteit worden opgepakt?

Onderstaande punten worden tijdens de raadsbijeenkomst kort toegelicht.

Toekomstbestendige zorg

Door groeiende personeelstekorten in combinatie met een toenemende zorgvraag, staat de zorg wel steeds meer onder druk. Het wordt steeds moeilijker om altijd en overal de zorg te bieden die nodig is. Dit betekent dat de beschikbare capaciteit en innovaties optimaal moet worden ingezet, maar ook dat de inzet op preventie, zelf- en samenredzaamheid, en positieve gezondheid steeds belangrijker wordt.

Wens of must?

- 24-uurs zorgaanbod in alle kernen
- Inzet zorgtechnologie
- Inzet informele netwerk

Passende woning

Een dak boven je hoofd is een basisbehoefte, maar voor veel mensen is het op dit moment moeilijk om passende huisvesting te vinden. Sommige mensen hebben nog minder kansen, omdat ze zich in een kwetsbare situatie bevinden. Het zorgen voor voldoende passende huisvesting voor ouderen en aandachtsgroepen vraagt om een gezamenlijke inzet. Levensloopgeschikt bouwen, aanpassen bestaande woningvoorraad, geclusterde woonvormen en doorstroming op de woningmarkt kunnen hieraan bijdragen.

Wens of must?

- Bouw woonzorgvormen in alle kernen
- Toegankelijk maken van bestaande woningen

Vitale leefomgeving

Een vitale leefomgeving is groen, toegankelijk en veilig. Zo'n omgeving stimuleert ontmoeting tussen inwoners. Voldoende toereikende voorzieningenstructuur en ontmoetingsplekken zijn hier onderdeel van.

Wens of must?

- Ontmoetingsmogelijkheden in alle kernen
- Voorzieningen in alle kernen
- Toegankelijke openbare ruimte in alle kernen (dementievriendelijke omgeving, rustplekken, etc.)

Extra achtergrondinformatie
Wonen, welzijn, zorg in Westerveld

Zelfstandig wonen

Steeds vaker wonen mensen met een zorgvraag langer thuis. Dat is ook zo in de gemeente Westerveld. Dit komt door de groei van het aantal ouderen: de vergrijzing. Maar ook omdat zelfstandig wonen steeds vaker de norm is, deels vanwege beleidsontwikkelingen en deels vanwege de wensen van mensen zelf. Waar mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag in het verleden in een zorginstelling of verzorgingstehuis wonen, wonen zij nu veelal in de wijk.

Deze ontwikkeling vraagt veranderingen in de voorzieningen en de woningvoorraad in Westerveld: plekken voor ontmoeting, voldoende beschikbare ondersteuning en zorg thuis. De gemeente maakt hiervoor een plan: de wonen-welzijn-zorgvisie. Dit plan wordt samen met stakeholders uit de gemeente opgesteld. In de visie moet de verbinding worden gelegd tussen wat in de fysieke omgeving nodig is, zoals huizen en de inrichting van de omgeving, en wat nodig is aan maatschappelijke voorzieningen, zoals ontmoetingsplekken en manieren van samenwerking in de dorpen en kernen.

Wat is nodig in dorpen en kernen om mee te kunnen blijven doen in de samenleving? Wat vraagt dit van inwoners en waar is hulp nodig? De opgave wordt voor diverse aandachtsgroepen besproken.

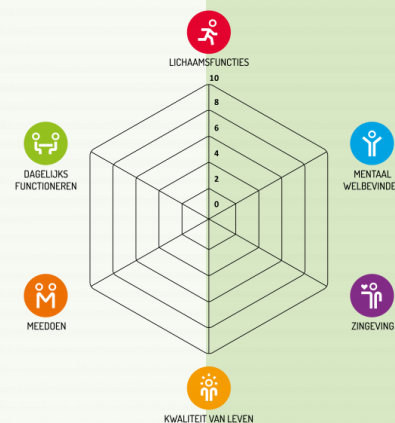
Deze notitie dient als basis voor bij het opstellen van de woon-welzijn-zorgvisie en biedt inzicht in cijfers van nu, en in de toekomst.

Positieve Gezondheid

In de zorg wordt de afgelopen jaren steeds meer vanuit een nieuw perspectief naar gezondheidsklachten gekeken. Mensen zijn niet hun aandoening en het accent zou dus ook niet op de aandoening of ziekte moeten liggen, maar op mensen zelf. Positieve Gezondheid is een invalshoek om naar gezondheid te kijken, waarbij de nadruk ligt op veerkracht bij fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven, en op zelfredzaamheid bij wat het leven van de cliënten betekenisvol maakt*. Door naar gezondheidsvraagstukken te kijken vanuit de blik van Positieve Gezondheid, maximaliseer je de eigenwaarde van mensen met een zorgvraag en wordt er breder gedacht dan enkel in problemen. Het is dus belangrijk om de invalshoek van Positieve Gezondheid en de toepassing hiervan mee te nemen bij het opstellen van de woon-welzijn-zorgvisie.

Hoge ervaren gezondheid, en veel vrijwilligerswerk in de gemeente

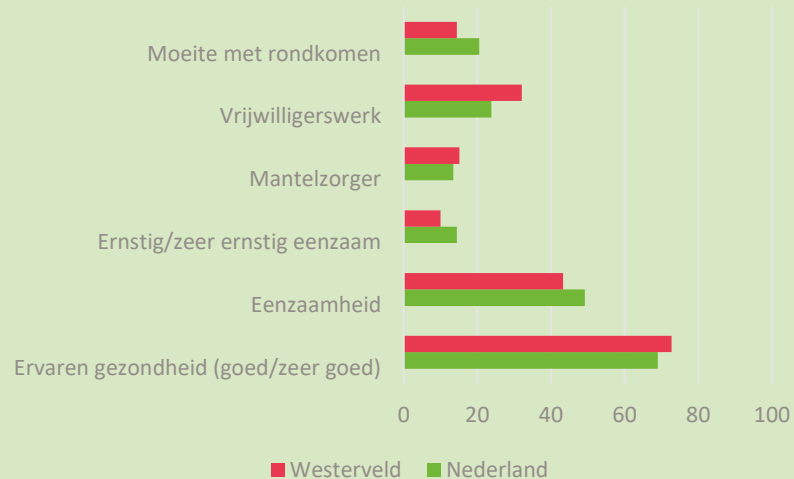
RIVM brengt met de gezondheidsmonitor de gezondheid van inwoners van iedere gemeente in Nederland in beeld. Zij kijken hierbij ook naar indicatoren van sociale gezondheid. In Westerveld geeft 73% van de inwoners aan een goede of zeer goede gezondheid te hebben, wat hoger is dan het landelijke gemiddelde. Dit is positief, gezien het relatief hoge aantal ouderen in Westerveld en duidt op een groot aandeel vitale ouderen. Het valt op dat er in Westerveld meer vrijwilligerswerk gedaan wordt en eenzaamheid onder de inwoners lager is dan gemiddeld in Nederland. In Westerveld wordt er dus veel naar elkaar omgekeken. Een sterke sociale basis, waarin mensen naar elkaar omkijken en actief deelnemen aan vrijwilligerswerk en de samenleving heeft een positieve invloed heeft op de gezondheid van inwoners.

*klik [hier](#) voor een praktijk voorbeeld van hoe Positieve Gezondheid wordt toegepast in Westerveld.

Extra inzet op mantelzorg en tegengaan eenzaamheid

Ondanks dat het in Westerveld relatief goed gaat op het gebied van gezondheid, zijn er een aantal aandachtspunten voor de gemeente. Een percentage van 43% van de mensen in Westerveld ervaart eenzaamheid, mogelijk door het grote aandeel ouderen in de gemeente. Het is van belang om in te blijven zetten op het tegengaan van eenzaamheid, zodat minder mensen eenzaamheid ervaren. Op het gebied van mantelzorg valt ook winst te behalen. Het percentage ligt slechts 1% hoger dan het landelijke gemiddelde, terwijl het aantal ouderen in Westerveld relatief een stuk hoger ligt dan het nationale niveau. Mantelzorgers, maar ook vrijwilligers, zijn in een gemeente als Westerveld daarom extra belangrijk.

Bron: RIVM gezondheidsmonitor, 2022

Er gebeurt al veel in Westerveld, vooral door lokale initiatieven

Gemeente Westerveld is een gemeente waar Noaberschap een grote rol speelt. Dit zie je onder andere terug aan de vele lokale initiatieven die nu al plaatsvinden in de dorpen en kernen. Deze lokale initiatieven zijn een mooi startpunt om verder te bouwen aan een gezamenlijke woon-welzijn- en zorgvisie. Wat doen inwoners in Westerveld zoal?

Noabuurtbus – een vrijwillige vervoersdienst

Rolstoelpool – gratis uitleenpunten voor rolstoelen

Groet & Ontmoet – koffieochtend in de Pancratiuskerk

Dwingeloop & Dieverloop – samen wandelen voor gezondheid

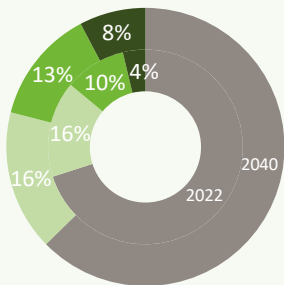

Welzijn Mensenwerk – Sociale verbinders in dorpen en kernen

Westerveld: een plattelandsgemeente, en aantrekkelijk onder ouderen

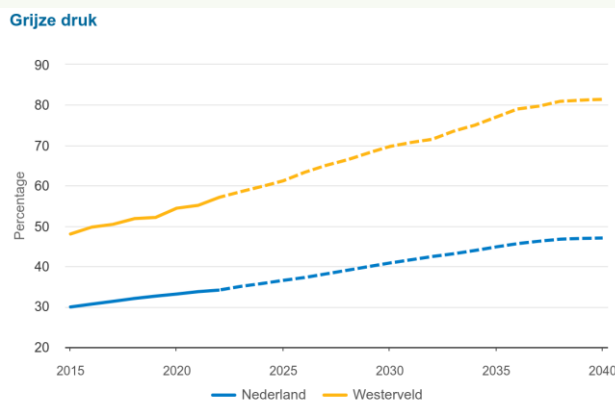
De gemeente Westerveld staat bekend als een ruimtelijke plattelandsgemeente en bestaat uit 26 dorpskernen. Elke dorpskern heeft zijn eigen kenmerken en karakter, met Noaberschap als gemeenschappelijke factor. Op dit moment is het aangenaam wonen in Westerveld, maar door krapte op de woningmarkt en in de zorg staat dit onder druk. Daarnaast kan Noaberschap onder druk komen te staan, door de veranderende bevolking van Westerveld. Het aandeel jongeren en volwassenen in de gemeente krimpt, terwijl het aandeel ouderen toeneemt. Westerveld is aantrekkelijk voor ouderen van buiten de provincie, vanwege de natura 2000-gebieden en goede bereikbaarheid via de A28 en A32.

■ Bevolking < 65 jaar ■ 65-74 jaar ■ 75-84 jaar ■ 85+ jaar

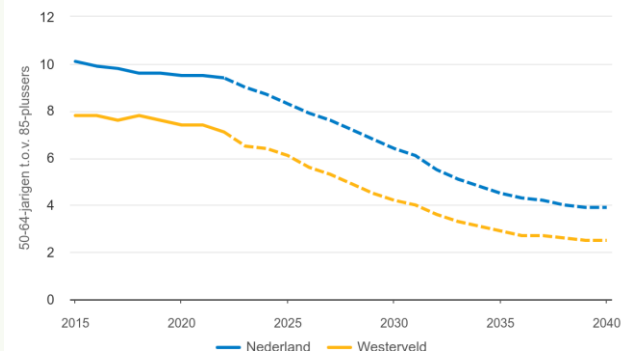
De groeiende groep ouderen en afname van jongeren en volwassen verhoogt de grijze druk in Westerveld sneller dan het Nederlandse gemiddelde. Een hoge grijze druk betekent een kleiner deel 'productieve' bevolking en geeft inzicht in het arbeidsmarktpotentieel (in de zorg) en de demografische opbouw van de gemeente/wijk.

In de gemeente Westerveld verdubbelt het bevolkingsaandeel 85+'ers van 4% in 2023 naar 8% in 2040. Deze vergrijzing legt druk op de zorgsector en vereist aanpassingen in het woning- en voorzieningenaanbod.

Bron: Regiobeeld.nl

Mantelzorgpotentieel

Bron: Regiobeeld.nl

Afnemend mantelzorgpotentieel

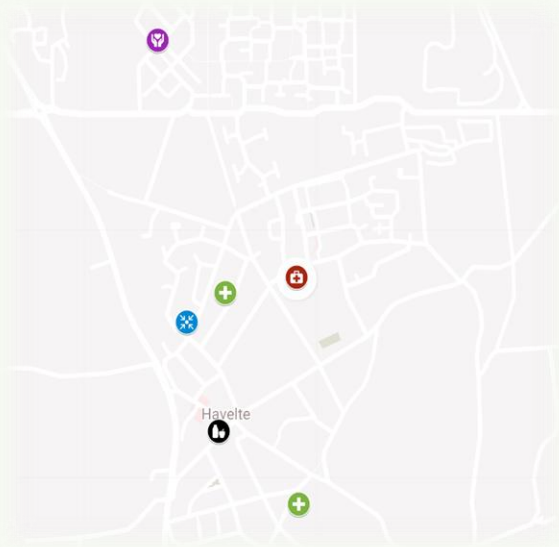
Het mantelzorgpotentieel in Westerveld is lager dan in de rest van Nederland. Daarnaast zal het aantal potentiële mantelzorgers per mantelzorgontvanger de komende jaren sterk afnemen, zoals in het hele land gebeurt. Dit zal leiden tot extra druk op de zorg- en welzijnssector, en benadrukt het belang van een sterk sociaal netwerk.

26 dorpskernen, met vier voorzieningendorpen

Het opbouwen en onderhouden van een sociaal netwerk is bij ouderen in veel gevallen afhankelijk van de inrichting van hun leefomgeving. In omgevingen met een voldoende toereikende voorzieningenstructuur, beleven ouderen minder belemmeringen om deel te nemen aan het dagelijks leven dan in omgevingen waar minder voorzieningen worden aangeboden.

Nederland heeft er de afgelopen jaren op ingezet dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Sindsdien is het extra van belang dat personen met een zorgvraag de gewenste voorzieningen kunnen bereiken om aan hun zorgvraag te kunnen voldoen. Westerveld bestaat uit 26 dorpskernen, waarvan Havelte, Diever, Dwingeloo en Vledder de grootste zijn. De voorzieningen in Westerveld zijn voornamelijk geconcentreerd in deze vier kernen. De gemeente Westerveld noemt dit dan ook de voorzieningendorpen. De kleinere dorpen vallen onder woondorpen of dynamische dorpen.

Havelte

Havelte is een dorp van 3.723 inwoners (2023) dat zich karakteriseert door haar rijke cultuurhistorie met beschermde dorpsgezichten. Daarnaast zijn er in Havelte op veel plaatsen groene en open ruimtes in het dorp. Havelte is een van de grootste vier dorpen van Westerveld, en dient als een van de voorzieningencentra. De voorzieningen zijn, zoals hiernaast te zien, verspreid over het dorp en bestaan uit gezondheidsvoorzieningen, een supermarkt, een dorps huis/ontmoetingsplek (incl. bibliotheek en Odensehuis voor mensen met dementie), twee woonzorgcentra voor ouderen en een woonvorm voor mensen met een verstandelijke beperking.

 Woonvorm voor mensen met een verstandelijke beperking

 Dorps huis/ontmoetingsplek

 Gezondheidscentrum

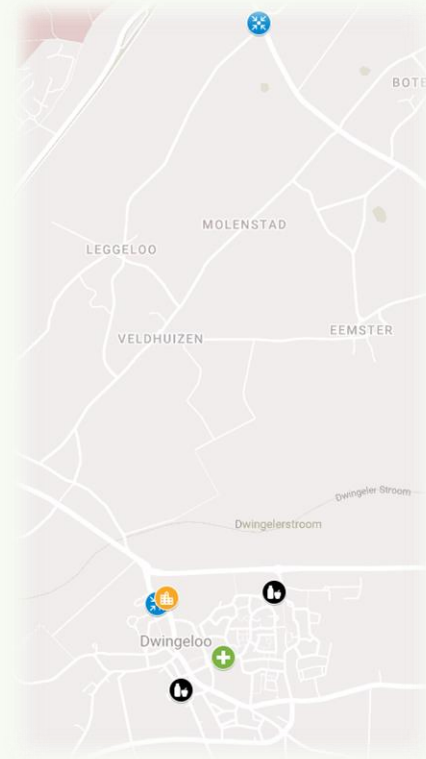
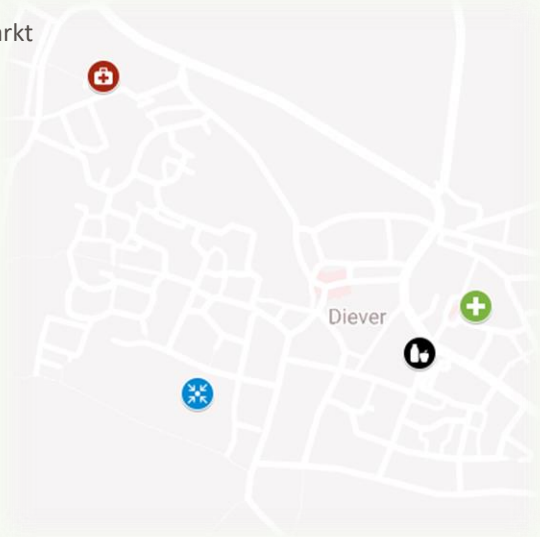
 Huisarts

 Woonzorgcentrum voor ouderen

 Supermarkt

Diever

Diever is met 2.739 inwoners (2023) kleiner dan Havelte en Dwingeloo, maar behoort ook tot de vier voorzieningencentra. Bijzonder aan Diever zijn de twee brinken en de entree tot het Nationaal Park Drents-Friese Wold. Daarnaast bevindt zich in Diever een groot woonzorgcentrum voor ouderen, een dorps huis/ontmoetingsplek (met bibliotheek), supermarkt en een huisarts.

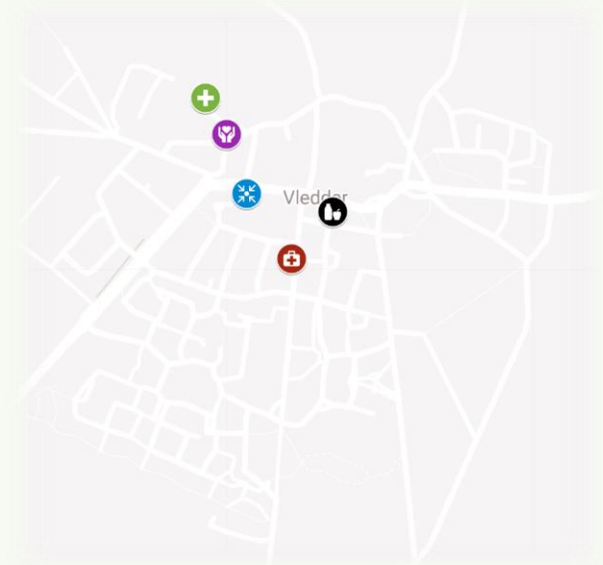

Dwingeloo

Dwingeloo is met 4.116 inwoners (2023) het grootste dorp van Westerveld. Dwingeloo heeft een woonfunctie, maar heeft rondom het dorp veel groen. Daarnaast heeft Dwingeloo verschillende centrale voorzieningen, zoals een gezondheidscentrum, en een woonzorgcentrum voor ouderen. Ook bevinden zich in Dwingeloo twee supermarkten en twee dorps huizen/ontmoetingsplekken. Het dorps huis in de kern van Dwingeloo beschikt ook over een bibliotheek. Dit maakt Dwingeloo een aantrekkelijk dorp. Dwingeloo kenmerkt zich door het actieve verenigingsleven.

Vledder

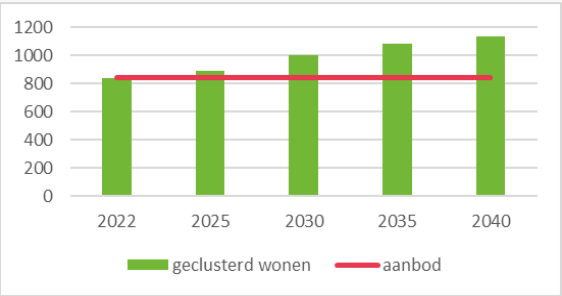
Vledder telt met 1.993 de minste inwoners (2023). Ook dit dorp kent een lange geschiedenis, met onder andere de in 1818 opgerichte Maatschappij van Weldadigheid. Vledder karakteriseert zichzelf door rust en ruimte met mooie natuurgebieden dichtbij. De sociale cohesie in het dorp is sterk. Wat betreft voorzieningen heeft Vledder een supermarkt, een woonzorgcentrum (Noabuur) voor ouderen, een huisartsenpraktijk, een Thomashuis voor mensen met een verstandelijke beperking en een dorps huis/ontmoetingsplek (incl. bibliotheek).

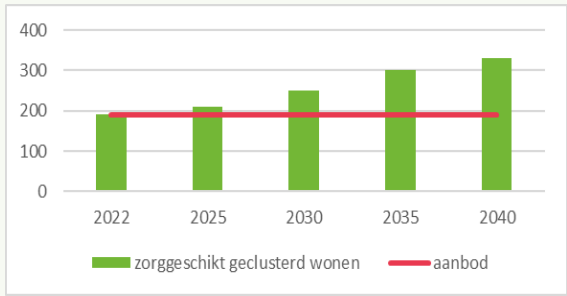
Toenemende behoefte aan geclusterd wonen

Om een beeld te krijgen van de toekomstige woningbouwopgave in gemeente Westerveld, maken we gebruik van een woonvraagprognose. Het scenario is gebaseerd op de demografische ontwikkelingen in Westerveld. In dit scenario is te zien dat er met de groei van het aantal ouderen, ook een groei in de vraag naar geclusterde woonvormen komt.

Behoefte geclusterd wonen voor ouderen*

Behoefte zorggeschikt geclusterd wonen*

De toekomstige groei in de behoefte aan zorggeschikt (geclusterd) wonen zal niet met een uitbreiding van intramurale plekken worden opgevangen, dus dit moet worden opgevangen met geclusterde woonconcepten en reguliere woningen.

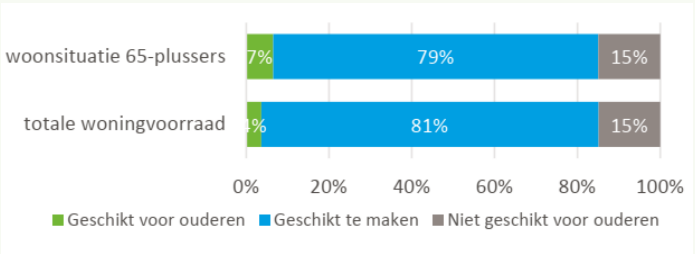
Behoefte geclusterd wonen ouderen naar marktsegment

Marktsegment	2022	2030	2040
Sociale huur	180	200	210
Particuliere huur	50	60	70
Koop	600	740	850

De huidige vraag naar geclusterde koopwoningen is het grootst, en de verwachting is dat dit tot 2040 ook zo zal blijven. Wel neemt de vraag naar geclusterde woningen in elk marktsegment toe. Er ligt dus een ver(nieuwbouw)opgave waarbij geclusterde woningen moeten worden gerealiseerd waarin mensen zelfstandig kunnen wonen met enige vorm van ondersteuning.

Woningvoorraad beperkt geschikt, maar wel aanpasbaar

Momenteel is slechts 4% van de woningvoorraad geschikt* voor mensen met een mobiliteitsbeperking. Dit komt doordat er veel ruime grondgebonden woningen met grote kavels zijn. Wel zijn er kansen om deze woningen levensloopgeschikt te maken, want zo'n 80% van de woningvoorraad is aanpasbaar.

Hoge vergrijzing in bepaalde kernen nu, en in de toekomst

Ook per kern valt op te merken dat de vergrijzing momenteel hoog is en naar verwachting in de toekomst zal toenemen. In 2022 hebben Vledder (53%), Zorgvlied (51%) en Frederiksoord (49%) het hoogste percentage 65+ huishoudens. Prognoses tot 2040 tonen een opvallende verschuiving, waarbij Oude Willem (71%) en Doldersum (70%) een opmerkelijk hoog percentage 65+ huishoudens zullen hebben. Bijna alle kernen in Westerveld zullen voor meer dan 50% uit 65+ huishoudens bestaan in 2040, wat een effect zal hebben op de zorginfrastructuur. De tabel hieronder presenteert de vier voorzieningskernen en het percentage 65+ huishoudens in 2022 en 2040.

Dorpskern	65+ huishoudens 2022	65+ huishoudens 2040	Toename
Havelte	48%	51%	+ 3%
Dwingeloo	40%	52%	+ 12%
Diever	48%	54%	+ 6%
Vledder	53%	56%	+ 3%

*Er wordt bij het bepalen van de geschiktheid vastgesteld of de woning rollatorgeschikt is of niet.

*Definities geclusterde en zorggeschikte woningen:

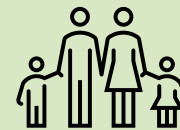
Geclusterd: Woningen die deel uitmaken van een complex of groep van woningen (min. 10) die speciaal bestemd zijn voor ouderen.

Zorggeschikt: Zelfstandige woningen in een geclusterde woonvorm die zo ingericht zijn dat hier goed verpleegzorg geleverd kan worden.

Aandachtsgroepen

- Naast ouderen zijn er nog andere groepen in de samenleving die aandacht verdienen als het gaat om wonen en zorg. Deze mensen bevinden zich in een kwetsbare situatie of hebben een specifieke woon(zorg)behoefte. Een deel van deze groepen heeft zorg en ondersteuning nodig om passend te kunnen wonen.
- In Westerveld wonen zo'n **200 personen** met een verstandelijke beperking. Daarnaast wonen er ongeveer **10 personen** met een lichamelijke beperking en ongeveer **15 personen** met een zintuigelijke beperking. Een (groot) deel van deze mensen heeft een ondersteunings- of zorgbehoefte. Daarnaast is het aanbieden van passende woonconcepten voor deze groep erg belangrijk. Wanneer personen uit deze groepen nog niet in een passende woonvorm wonen, hebben zij een urgentieverklaring nodig, zodat zij op korte termijn naar een passende woonvorm kunnen verhuizen.
- Ieder jaar stromen er tussen de **5-15 personen** uit intramurale instellingen (uitstroom uit Maatschappelijke Opvang, Jeugdzorg met verblijf, Beschermd Wonen en detentie) uit naar Westerveld. Deze personen hebben vaak een urgentieverklaring nodig om op korte termijn aan huisvesting geholpen te worden, zodat zij niet dak- of thuisloos worden. Daarnaast heeft een (groot) deel van deze uitstromers behoefte aan enige vorm van ambulante begeleiding.
- Gemeente Westerveld heeft voor de eerste helft van 2024 een taakstelling van **21 statushouders**. Deze personen krijgen allen een urgentieverklaring en moeten binnen enkele maanden gehuisvest worden.

- Ook heeft Westerveld een groep woonwagenbewoners. Het wonen in een woonwagen is erkend als vast onderdeel van de culturele identiteit van woonwagenbewoners in Nederland. Zij die een aanvraag doen voor een woonwagen, zouden dus binnen redelijke termijn moeten worden voorzien in hun woonvraag. Op het moment zijn er in Westerveld **25 standplaatsen**. Het is van belang dat de behoefte aan woonwagens in Westerveld wordt gepeild.
- Arbeidsmigranten zijn lastig in beeld te brengen, maar dit maakt de groep ook kwetsbaar voor ongewenste woonsituaties. Voor short-stay en mid-stay arbeidsmigranten zijn woonconcepten voor flexibel wonen tegen een lage huurprijs nodig. Een schatting van het aantal (kwetsbare) arbeidsmigranten in Westerveld (Decisio, 2022) kwam op een omvang van **10-100 arbeidsmigranten**.

Overkoepelende thema's uit beleid

Als basis voor de woonzorgvisie zijn alle relevante beleidsdocumenten van de gemeente Westerveld, de regio en de provincie doorgespit. Hieruit zijn een aantal overkoepelende thema's gekomen. Dit zijn ambities die vanuit gemeente, regio of provincie zijn uitgesproken. Dit vormt een basis voor de rest van het proces.

